

# ЗАКОН ЗА РЕФЕРЕНДУМ И ДРУГИ ОБЛИЦИ НА НЕПОСРЕДНО ИЗЈАСНУВАЊЕ НА ГРАЃАНИТЕ

## I ОПШТИ ОДРЕДБИ

### Член 1

Со овој закон се уредуваат начинот и постапката за распишување и спроведување на референдум, покренување граѓанска иницијатива, свикување и одржување собир на граѓани, како и други прашања од значење за непосредно изјаснување на граѓаните.

### Член 2

Референдумот е облик на непосредно изјаснување на граѓаните во одлучувањето за одделни прашања од надлежност на Собранието на Република Македонија, за прашања од надлежност на општините, на градот Скопје и на општините во градот Скопје, како и за други прашања од локално значење.

### Член 3

(1) Граѓанската иницијатива е облик на непосредно изјаснување на граѓаните во одлучувањето преку покренување на иницијативи пред Собранието на Република Македонија, пред советите на општините, градот Скопје и општините во градот Скопје.

(2) Граѓанска иницијатива може да се покрене за поднесување предлог за пристапување кон измена на Уставот на Република Македонија (во натамошниот текст: Уставот), предлагање за донесување на закон и за распишување на референдум на државно ниво (во натамошниот текст: граѓанска иницијатива на државно ниво).

(3) Граѓанска иницијатива може да се покрене и за донесување на одреден пропис на општините, на градот Скопје и на општините во градот Скопје, за решавање на одредени прашања од надлежност на советите на општините, градот Скопје и општините во градот Скопје и распишување на референдум на локално ниво (во натамошниот текст: граѓанска иницијатива на локално ниво).

### Член 4

Собирот на граѓани е облик на непосредно изјаснување на граѓаните во одлучувањето за прашања од локално значење за општините, градот Скопје и општините во градот Скопје и од значење за месната самоуправа за која се однесува прашањето.

### Член 5

За дејствијата, актите, поднесоците и другите списи за спроведувањето на референду мот и другите облици на непосредно изјаснување на граѓаните не се плаќа такса и сите дејствија во постапката се ослободуваат од плаќање на сите видови данок.

## II РЕФЕРЕНДУМ

### Член 6

(1) Референдум може да се распише за целата територија на Република Македонија (во натамошниот текст: референдум на државно ниво).

(2) Референдум може да се распише и за подрачјето на општината, градот Скопје и општините во градот Скопје (во натамошниот текст: референдум на локално ниво).

### Член 7

(1) На референдумот граѓаните се изјаснуваат непосредно со тајно гласање.

(2) Право на гласање на референдум имаат граѓаните кои имаат избирачко право и се запишани во Избирачкиот список (во натамошниот текст: граѓаните).

(3) Никој не може да биде повикан на одговорност за гласање, односно негласање на референдум.

## Член 8

- (1) Референдумот се распишува заради одлучување на граѓаните или за консултирање на граѓаните.
- (2) Одлуката донесена на референдумот за одлучување е задолжителна.
- (3) Одлуката донесена на референдум за консултирање не е задолжителна.

## Член 9

Референдум се распишува со одлука во која се содржани:

- органот што го распишува референдумот;
- територијата или подрачјето за кое се распишува референдумот;
- називот на прописот, односно прашањето или прашањата за кои граѓаните одлучуваат на референдумот;
- образложение на прописот, односно прашањето или прашањата за кои се распишува референдумот;
- референдумско прашање или прашања, односно еден или повеќе предлози на прописи за кои граѓаните одлучуваат; и
- денот на одржување на референдумот
- видот на референдумот.

## Член 10

- (1) За ден на одржување на референдумот се определува ден недела.
- (2) Во ист ден (недела) можат да се одржуваат два или повеќе референдуми.
- (3) Граѓаните за одржување на референдумот се известуваат преку јавен повик.

## Член 11

- (1) Референдумот се спроведува на гласачки места утврдени со закон.
- (2) Најдоцна пет дена пред одржување на референдумот општинските изборни комисии јавно ги објавуваат гласачките места за спроведување на гласањето на референдумот.

## Член 12

- (1) За референдум овластениот предлагач може да води јавна пропаганда на свој трошок.
- (2) Јавната пропаганда за референдумот мора да заврши најдоцна 48 часа пред денот на гласањето.

## Член 13

- (1) Гласањето на референдум започнува во 7,00 часот и трае непрекинато до 19,00 часот.
- (2) Гласачкото место се затвора во 19,00 часот, а на граѓаните што се затекнале во објектот за гласање им се овозможува да гласаат.
- (3) Гласачкото место на кое гласале сите граѓани запишани во изводот од Избирачкиот список, може да се затвори и пред истекот на рокот од ставот (1) на овој член.

## Член 14

На гласачкото место се истакнува одлуката за распишување на референдумот, називот на прописот за кој се одлучува на референдумот, односно називот на прашањето или прашањата за кои граѓаните ќе одлучуваат на референдум.

## Член 15

- (1) На референдум се гласа со гласачко ливче.
- (2) Гласачкото ливче го содржи прашањето што се става на референдум, упатство за начинот на гласањето и сервискиот број на гласачкото ливче во делот кој останува на кочанот на блокот.
- (3) Ако се гласа за повеќе прашања, за секое прашање се гласа на посебно гласачко ливче.

(4) Прашањето на гласачкото ливче мора да биде прецизно формулирано и недвосмислено, така што граѓанинот на референдумот да може да одговори со "ЗА" или "ПРОТИВ".

## Член 16

(1) Гласачкото ливче за референдум на државно ниво се печати на македонски јазик и неговото кирилско писмо.

(2) Во општините и градот Скопје во кои покрај македонскиот јазик и неговото кирилско писмо во службена употреба е и друг службен јазик и неговото писмо, гласачкото ливче се печати на македонски јазик и неговото кирилско писмо и на службениот јазик и писмо што е во службена употреба во таа општина и градот Скопје.

## Член 17

(1) Гласачкото ливче за референдум на локално ниво се печати на македонски јазик и неговото кирилско писмо.

(2) Во општините, градот Скопје и општините во градот Скопје во кои покрај македонскиот јазик и неговото кирилско писмо во службена употреба е и друг службен јазик и неговото писмо, гласачкото ливче се печати на македонски јазик и неговото кирилско писмо и на службениот јазик и писмо што е во службена употреба во таа општина, градот Скопје и општините во градот Скопје.

## Член 18

Граѓанинот на референдумот се изјаснува така што на гласачкото ливче го заокружува зборот "ЗА" или "ПРОТИВ".

## Член 19

Референдум за исто прашање не може да се повтори пред истекот на рокот од две години од денот на одржаниот референдум.

### **1. Референдум на државно ниво**

## Член 20

(1) Референдум на државно ниво распишува Собранието на Република Македонија (во натамошниот текст: Собранието).

(2) Собранието распишува референдум на државно ниво по сопствена иницијатива и по предлог на најмалку 150.000 граѓани.

## Член 21

(1) Предлогот за распишување референдум на државно ниво со образложение се поднесува до претседателот на Собранието на Република Македонија (во натамошниот текст: претседателот на Собранието).

(2) Собранието е должно во рок од 30 дена од поднесувањето на предлогот од ставот (1) на овој член да донесе одлука за распишување на референдум.

## Член 22

(1) Одлуката за распишување на референдум на државно ниво се објавува во "Службен весник на Република Македонија" и во други средства за јавно информирање.

(2) Од денот на објавувањето на одлуката за распишување на референдум на државно ниво во "Службен весник на Република Македонија" до денот на одржувањето не можат да поминат помалку од 60 ниту повеќе од 90 дена.

## Член 23

Референдум на државно ниво задолжително се распишува за усвојување на одлука на Собранието за менување на границата на Република Македонија и на одлука за стапување или истапување од сојуз или заедница со други држави.

## Член 24

Референдум на државно ниво може да се распише и за потреба од ратификација на меѓународни договори и за други прашања од надлежност на Собранието (претходен референдум) и за одлуки донесени од Собранието или за изјаснување на граѓаните за други прашања за кои одлучувало Собранието (дополнителен референдум).

## Член 25

Референдум на државно ниво може да се распише за прашања што треба да се уредат со закон (претходен референдум) или за преоценување на закон што претходно е донесен (дополнителен референдум).

## Член 26

(1) Претходен референдум може да се распише за: - определено прашање што треба да се уреди со закон и - уредување на определено прашање што не е уредено со закон.

(2) Дополнителен референдум може да се распише за преоценување на закон што претходно е донесен.

## Член 27

За претходно консултирање на граѓаните за прашања од пошироко значење за Република Македонија може да се распише референдум на државно ниво за консултирање на граѓаните (референдум за консултирање).

## Член 28

(1) Референдум на државно ниво не може да се распише за прашања што се однесуваат на Буџетот на Република Македонија и завршната сметка на Буџетот, за јавните давачки, за резервите на Република Македонија, за прашања на изборите, за именувањата и разрешувањата и за амнестијата.

(2) Референдум на државно ниво не може да се распише за прашања што се однесуваат на одбраната, воена и вонредна состојба и за уредбите со законска сила донесени за време на воена или вонредна состојба.

(3) Референдум на државно ниво не може да се распише за прашања за кои Собранието одлучува со мнозинство гласови од присутните пратеници при што мора да има мнозинство гласови од присутните пратеници кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија.

## Член 29

(1) Одлуката за менување на границата на Република Македонија и одлуката за стапување или истапување од сојуз или заедница со други држави се усвоени на референдум ако на референдумот за нив гласало мнозинството од вкупниот број граѓани запишани во Избирачкиот список.

(2) Одлуката од ставот (1) на овој член усвоена на референдум е задолжителна.

## Член 30

(1) Одлуките на референдумот на државно ниво се сметаат за усвоени ако за нив гласале мнозинството од вкупниот број граѓани кои гласале, доколку гласале повеќе од половината од вкупниот број граѓани запишани во Избирачкиот список, освен во случаите кога за одделни прашања со Уставот и со овој закон поинаку не е утврдено.

(2) Собранието е должно во рок од 60 дена по објавувањето на резултатите од референдумот да го уреди прашањето, односно законот по кој се одлучувало на референдумот, во согласност со резултатите од референдумот.

## 2. Органи за спроведување на референдум на државно ниво

## Член 31

Органи за спроведување на референдум на државно ниво се: - Државната изборна комисија; - општинските изборни комисии за спроведување на избори за пратеници во Собранието на Република Македонија (општински изборни комисии) и - избирачки одбори.

## Член 32

(1) Државната изборна комисија: - се грижи за законито подготвување и спроведување на референдумот на државно ниво; - именува претседател, членови и нивни заменици на општинските изборни комисии; - презема технички подготовки за спроведување на референдумот на државно ниво; - ги пропишува обрасците за спроведување на референдум на државно ниво и ги објавува во "Службен весник на Република Македонија"; - ја утврдува формата, големината, бојата и сериските броеви на гласачките ливчиња; - ги предава и прима гласачките материјали на и од општинските изборни комисии;

- определува единствени стандарди за гласачкиот материјал;
- ги информира граѓаните за начинот и техниката на гласањето и за начинот на остварување на избирачкото право;
- обезбедува материјални услови за спроведување на референдум на државно ниво;
- го определува начинот на ракување и чување на гласачкиот материјал;
- го организира печатењето на гласачкиот материјал;
- поднесува извештај до Собранието за спроведениот референдум на државно ниво во рок од три дена од денот на неговото одржување;
- донесува Правилник и Упатство за надоместокот на органите за спроведување на референдумот на државно ниво и поднесува финансиски извештај до Собранието;
- го пропишува видот на средството со кое се обележуваат и проверуваат лицата кои гласале (УВ ламба, спреј и графитно перниче);
- формира помошни тела за извршување на организационо-технички работи;
- ги објавува во дневниот печат описите на избирачките места;
- ги врши работите утврдени со Законот за избирачкиот список за спроведување на референдум на државно ниво;
- одлучува по приговори;
- го утврдува и објавува резултатот од референдумот на државно ниво и
- врши и други работи утврдени со закон.

(2) Работата на Државната изборна комисија е јавна.

### Член 33

- Општинската изборна комисија:
- се грижи за законито спроведување на референдум на државно ниво;
  - го именува составот на избирачките одбори и дава упатства за нивната работа;
  - врши едукација на членовите на избирачките одбори;
  - презема технички подготовки за спроведување на референдум на државно ниво според упатствата и инструкциите на Државната изборна комисија;
  - ги информира граѓаните за начинот и техниката на гласањето;
  - ги предава и прима гласачките материјали на и од избирачките одбори;
  - ги сумира резултатите од гласањето на гласачките места;
  - го предава гласачкиот материјал на Државната изборна комисија во рок од три часа по приемот на гласачкиот материјал од избирачкиот одбор и
  - вршат и други работи утврдени со закон.

### Член 34

(1) Избирачки одбор се формира за секое избирачко место.

(2) Избирачкиот одбор е составен од претседател, два члена и нивни заменици.

(3) Избирачките одбори се формираат најдоцна 20 дена пред денот предвиден за одржување на референдум на државно ниво.

### Член 35

- Избирачкиот одбор:
- непосредно раководи со гласањето на гласачкото место;
  - обезбедува правилност и тајност на гласањето;
  - обезбедува слободно и мирно одржување на гласањето;
  - ги сумира резултатите од гласањето на гласачкото место;
  - го предава гласачкиот материјал на општинската изборна комисија во рок од три часа по завршувањето на гласањето и
  - врши и други работи утврдени со закон.

## 3. Референдум на локално ниво

### Член 36

(1) Референдум на локално ниво распишува советот на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје (во натамошниот текст: советот), по сопствена иницијатива и на предлог од најмалку 20% од граѓаните од општината, градот Скопје и општините во градот Скопје.

(2) Советот може да распише референдум на локално ниво за прашања од негова надлежност за кои со закон е овластен да одлучува.

### Член 37

(1) Одлуката за распишување на референдум на локално ниво се објавува во службеното гласило на општината, градот Скопје и општините во градот Скопје и преку средствата за јавно информирање на начин утврден со статутот.

(2) Од денот на објавувањето на одлуката за распишување на референдум во службеното гласило на општината, градот Скопје и општините во градот Скопје до денот на одржувањето на референдумот на локално ниво не можат да поминат помалку од 25 ниту повеќе од 40 дена.

## Член 38

Референдум на локално ниво може да се распише за донесување пропис, за прашања што треба да се уредат во општината, градот Скопје и општините во градот Скопје (претходен референдум) или за преценување на пропис што претходно е донесен (дополнителен референдум).

## Член 39

(1) Претходен референдум на локално ниво може да се распише за: - определено прашање што треба да се уреди со пропис и уредување на определено прашање што не е уредено со пропис.

(2) Дополнителен референдум може да се распише за преценување на пропис што претходно е донесен.

## Член 40

(1) Референдум на локално ниво не може да се распише за прашања што се однесуваат на буџетот и завршната сметка на буџетот на општината, градот Скопје и општините во градот Скопје и за организацијата на општинската администрација.

(2) Референдум на локално ниво не може да се распише за прашања за кои советот одлучува со мнозинство гласови од присутните членови на советот при што мора да има мнозинство гласови од присутните членови на советот кои припаѓаат на заедниците што не се мнозинско население во општината, градот Скопје и општините во градот Скопје.

## Член 41

(1) Одлуките на референдум на локално ниво се сметаат за донесени ако за нив гласале мнозинството од вкупниот број граѓани кои гласале, доколку гласале повеќе од половината од вкупниот број граѓани запишани во изводот од Избирачкиот список за општината, градот Скопје и општините во градот Скопје каде што се спроведува референдумот.

(2) Советот на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје, е должен во рок од 60 дена по објавувањето на резултатите од референдумот да го уреди прашањето, по кое се одлучувало на референдумот во согласност со резултатите од референдумот.

## 4. Органи за спроведување на референдум на локално ниво

## Член 42

Органи за спроведување на референдум на локално ниво се: - општински изборни комисии и Изборната комисија на градот Скопје за спроведување на локални избори (изборна комисија) и - избирачките одбори.

## Член 43

(1) Изборната комисија: - се грижи за законито подготвување и спроведување на референдумот на локално ниво; - ги именува претседателот, членовите и нивните заменици на избирачките одбори; - ја усогласува работата и им дава упатства на избирачките одбори; - презема технички подготовки за спроведување на референдум на локално ниво; - ги пропишува обрасците за спроведување на референдум на локално ниво и ги објавува во службеното гласило на општината, градот Скопје и општините во градот Скопје; - ја утврдува формата, големината, бојата и сериските броеви на гласачките ливчиња; - ги предава и прима гласачките материјали на и од избирачките одбори; - определува единствени стандарди за гласачкиот материјал; - ги информира граѓаните за начинот и техниката на гласањето и за остварување на избирачкото право; - го определува начинот на чување и ракување со гласачкиот материјал; - го организира печатењето на гласачкиот материјал; - го утврдува надоместокот на органите за спроведување на референдум на локално ниво и поднесува финансиски извештај до советот за спроведениот референдум на локално ниво; - го утврдува и објавува резултатот од референдумот на локално ниво во рок од два дена од денот на неговото одржување; - одлучува по приговори и врши и други работи утврдени со закон.

(2) Работата на изборната комисија е јавна.

## Член 44

(1) Избирачките одбори се формираат најдоцна пет дена пред денот предвиден за одржување на референдум на локално ниво.

(2) За составот и надлежноста на избирачките одбори при спроведување на референдум на локално ниво соодветно се применуваат одредбите од членовите 34 и 35 на овој закон.

### III СПРОВЕДУВАЊЕ НА РЕФЕРЕНДУМ

#### Член 45

(1) При спроведувањето на референдум на државно ниво се применуваат одредбите од Законот за избор на пратеници во Собранието на Република Македонија, доколку со овој закон поинаку не е определено.

(2) При спроведувањето на референдумот на локално ниво се применуваат одредбите од Законот за локалните избори, доколку со овој закон поинаку не е определено.

### IV УТВРДУВАЊЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОД РЕФЕРЕНДУМОТ

#### Член 46

Избирачкиот одбор по завршувањето на гласањето веднаш пристапува кон утврдување и сумирање на резултатите од гласањето на гласачките места.

#### Член 47

(1) Избирачкиот одбор за гласањето на референдумот составува записник.

(2) Во записникот за гласањето на референдумот се внесуваат податоци за:

|   |                                                                             |
|---|-----------------------------------------------------------------------------|
| - | бројот на гласачкото место;                                                 |
| - | составот на избирачкиот одбор;                                              |
| - | вкупниот број на граѓани запишани во изводот од Избирачкиот список;         |
| - | вкупниот број на граѓани кои гласале;                                       |
| - | вкупниот број на неупотребени гласачки ливчиња;                             |
| - | вкупниот број на важечки гласачки ливчиња;                                  |
| - | вкупниот број на неважечки гласачки ливчиња;                                |
| - | вкупниот број на гласови гласови "ЗА";                                      |
| - | вкупниот број на гласови "ПРОТИВ" и                                         |
| - | вкупниот број на гласови за секој предлог кога се гласа за повеќе предлози. |

(3) Во записникот се внесуваат и забелешките дадени од членовите на избирачкиот одбор.

#### Член 48

(1) Записникот за гласањето го потпишуваат претседателот и членовите на избирачкиот одбор.

(2) Записникот за гласањето е важечки ако е потпишан од мнозинството членови на избирачкиот одбор.

(3) Претседателот на избирачкиот одбор треба да ги наведе причините за непотпишување на записникот од член на одборот.

(4) Ако записникот не е потпишан од мнозинството членови на избирачкиот одбор, записникот го составува и потпишува општинската изборна комисија врз основа на целокупниот гласачки материјал.

#### Член 49

Записникот и целокупниот гласачки материјал, избирачкиот одбор во рок од три часа по завршувањето на гласањето го доставува до општинската изборна комисија.

#### Член 50

Општинската изборна комисија, по приемот на записниците и целокупниот гласачки материјал од избирачките одбори, го сумира резултатот од гласањето на избирачките места од своето подрачје.

#### Член 51

(1) Општинските изборни комисии за спроведување на референдумот составуваат записник.

(2) Во записникот за спроведување на референдум се внесуваат податоци за:

|   |                                                                                          |
|---|------------------------------------------------------------------------------------------|
| - | броевите на избирачките места од своето подрачје;                                        |
| - | составот на општинската изборна комисија;                                                |
| - | вкупниот број на граѓани запишани во изводот од Избирачкиот список за избирачките места; |
| - | вкупниот број на граѓани кои гласале;                                                    |
| - | вкупниот број на неупотребени гласачки ливчиња;                                          |
| - | вкупниот број на важечки гласачки ливчиња;                                               |

- вкупниот број на неважечки гласачки ливчиња;  
 - вкупниот број на гласови "ЗА";  
 - вкупниот број на гласови "ПРОТИВ" и  
 - вкупниот број на гласови за секој предлог кога се гласа за повеќе предлози.

(3) Во записникот се внесуваат и забелешките дадени од членовите на општинската изборна комисија.

## Член 52

(1) Записникот за спроведување на референдум го потпишуваат претседателот и членовите на општинската изборна комисија.

(2) Записникот е важечки ако е потпишан од мнозинството членови од изборната комисија.

(3) Претседателот на општинската изборна комисија треба да ги наведе причините за непотпишување на записникот од член на комисијата.

(4) Ако записникот не е потпишан од мнозинството членови на општинската изборна комисија, записникот го составува и потпишува Државната изборна комисија врз основа на целокупниот гласачки материјал.

## Член 53

Записникот и целокупниот гласачки материјал, општинската изборна комисија во рок од 12 часа од приемот од избирачките одбори го доставува до Државната изборна комисија.

## Член 54

Државната изборна комисија по приемот на записниците и целокупниот гласачки материјал од општинските изборни комисии во рок од 24 часа го утврдува и го објавува резултатот од гласањето на референдум на државно ниво.

## Член 55

(1) Државната изборна комисија за резултатите од гласањето на референдумот на државно ниво изготвува извештај.

(2) Извештајот за резултатите од гласањето на референдумот содржи податоци за:  
 - вкупниот број на граѓани запишани во Избирачкиот список;  
 - вкупниот број на граѓани кои гласале;  
 - вкупниот број на неупотребени гласачки ливчиња;  
 - вкупниот број на неважечки гласачки ливчиња;  
 - вкупниот број на важечки гласачки ливчиња;  
 - вкупниот број на гласови "ЗА";  
 - вкупниот број на гласови "ПРОТИВ" и  
 - резултатот од референдумот.

## Член 56

(1) Државната изборна комисија резултатот од гласањето на референдумот на државно ниво го објавува во "Службен весник на Република Македонија" во рок од 15 дена од денот на одржувањето на референдумот.

(2) Извештајот за резултатот од гласањето на референдумот на државно ниво, Државната изборна комисија го доставува до Собранието.

## Член 57

За утврдување на резултатите од гласањето на референдумот на локално ниво соодветно се применуваат одредбите од овој закон што се однесуваат на референдумот на државно ниво.

## Член 58

Општинската изборна комисија по приемот на записниците и целокупниот гласачки материјал од избирачките одбори во рок од 24 часа го утврдува и објавува резултатот од гласањето на референдумот на локално ниво.

## Член 59

(1) Извештајот за резултатот од гласањето на референдумот на локално ниво, изборната комисија го доставува до советот на општината, градот Скопје и општините во градот Скопје во рок од три дена од денот на неговото одржување.

(2) Изборната комисија резултатот од гласањето на референдумот на локално ниво го објавува во службеното гласило на општината, градот Скопје и општините во градот Скопје во рок од десет дена од денот на неговото одржување.

#### Член 60

Собранието, Министерството за правда, Министерството за внатрешни работи, Државниот завод за статистика, Службата за општи и заеднички работи на Владата на Република Македонија и нивните подрачни единици, како и општините, градот Скопје и општините во градот Скопје се должни на органите за спроведување на референдум да им обезбедат технички и други услови за работа.

### V СРЕДСТВА ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА РЕФЕРЕНДУМ

#### Член 61

(1) Средства за спроведување на референдум на државно ниво се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија.

(2) Со средствата за спроведување на референдумот од ставот (1) на овој член располага Државната изборна комисија.

#### Член 62

(1) Средства за спроведување на референдум на локално ниво се обезбедуваат од буџетот на општината, градот Скопје и општините во градот Скопје.

(2) Со средствата за спроведување на референдумот од ставот (1) на овој член располага Изборната комисија.

### VI ЗАШТИТА НА ГЛАСАЧКОТО ПРАВО ПРИ СПРОВЕДУВАЊЕ НА РЕФЕРЕНДУМ

#### Член 63

(1) Постапката за заштита на гласачкото право на референдум е итна.

(2) Приговорите и жалбите за заштита на гласачкото право се доставуваат до надлежните органи преку органите што првостепено постапувале.

(3) Второстепените одлуки на надлежните органи се конечни.

#### **1. Заштита на гласачкото право при спроведување на референдум на државно ниво**

#### Член 64

(1) Секој граѓанин има право да поднесе приговор поради неправилности во постапката за гласање, сумирање и утврдување на резултатите од гласањето во рок од 24 часа од денот на одржувањето на референдумот на државно ниво до Државната изборна комисија.

(2) Државната изборна комисија е должна во рок од 24 часа од приемот на приговорот да донесе решение.

(3) Против решението на Државната изборна комисија може да се поднесе жалба до Врховниот суд на Република Македонија во рок од 48 часа од денот на приемот на решението.

(4) Врховниот суд на Република Македонија е должен да постапи по жалбата во рок од 48 часа.

#### **2. Заштита на гласачкото право при спроведување на референдум на локално ниво**

#### Член 65

(1) Секој граѓанин има право да поднесе приговор поради неправилности во постапката за гласање, сумирање и утврдување на резултатите од гласањето во рок од 24 часа од денот на одржувањето на референдумот на локално ниво до Изборната комисија.

(2) Изборната комисија е должна во рок од 24 часа од приемот на приговорот да донесе решение.

(3) Против решението на изборната комисија може да се поднесе жалба до основниот суд чија месна надлежност е за подрачјето на општината, односно градот Скопје во рок од 48 часа од денот на приемот на решението.

(4) Основниот суд е должен да постапи по жалбата во рок од 48 часа.

## VII ГРАЃАНСКА ИНИЦИЈАТИВА

### 1. Граѓанска иницијатива на државно ниво

#### Член 66 <sup>2</sup>

- (1) Граѓанска иницијатива на државно ниво се покренува на предлог на 100 граѓани.
- (2) Граѓанската иницијатива на државно ниво се спроведува за прашања од членот 3 став (2) на овој закон.
- (3) Предлогот за покренување граѓанска иницијатива на државно ниво треба да биде поднесен од овластен предлагач и да се однесува на прашање за кое е надлежно да одлучува Собранието.
- (4) Овластен предлагач, во смисла на ставот (3) од овој член, е првиот потписник на предлогот за покренување на граѓанска иницијатива.

#### Член 67

- (1) Предлогот за покренување на граѓанска иницијатива на државно ниво се доставува до претседателот на Собранието.
- (2) Кога претседателот на Собранието ќе утврди дека иницијативата е во согласност со членот 66 од овој закон, во рок од три дена за тоа ќе го извести овластениот предлагач.
- (3) Укинат <sup>3</sup>
- (4) Укинат
- (5) Кога претседателот на Собранието ќе утврди дека иницијативата е неуредна, прашањето во врска со иницијативата ќе го стави на дневен ред на првата наредна седница на Собранието, но не подоцна од 15 дена од денот на утврдувањето на неуредноста на иницијативата.
- (6) Собранието со заклучок утврдува дали иницијативата е уредна.
- (7) Претседателот на Собранието го известува овластениот предлагач за заклучокот на Собранието во рок од три дена од денот на неговото донесување.

#### Член 68

- (1) Кога претседателот на Собранието ќе утврди дека иницијативата е уредна преку претседателот на Владата на Република Македонија го известува органот на државна управа надлежен за евиденција на избирачкото право.
- (2) Во случаите кога иницијативата е уредна рокот на постапката за собирање на потписи започнува да тече по 20 дена од денот на доставувањето на известувањето од претседателот на Владата на Република Македонија до органот на државната управа надлежен за евиденција на избирачкото право.

#### Член 69

- (1) Предлагачот е должен граѓанската иницијатива на државно ниво за која е поднесен предлогот да ја спроведе во рок од три месеца од денот на добивањето на известувањето за нејзината уредност.
- (2) Ако во рокот од ставот (1) на овој член не се спроведе граѓанската иницијатива на државно ниво за која е поднесен предлогот, се смета дека иницијативата не е покрената.

#### Член 70

- (1) Потписите на граѓаните за граѓанската иницијатива на државно ниво се даваат на образец пред органот на државната управа надлежен за евиденција на избирачкото право, во рамките на работното време.
- (2) Образецот од ставот (1) на овој член го содржи предлогот за кој се собираат потписите на граѓаните и податоците за реден број, име и презиме, единствен матичен број на граѓанинот и простор за потпис на граѓаните.
- (3) На образецот граѓаните лично се потпишуваат.
- (4) Образецот на кој се даваат потписите на граѓаните го заверува со печат и потпис на службеното лице пред кое тие се потпишуваат.

(5) Во општините и градот Скопје во кои покрај македонскиот јазик и неговото кирилско писмо во службена употреба е и друг службен јазик и неговото писмо, образецот од ставот (2) на овој член се печати на македонски јазик и неговото кирилско писмо и на службениот јазик и писмото што е во службена употреба во таа општина и градот Скопје.

#### Член 71

(1) Граѓанска иницијатива на државно ниво за поднесување на предлог за пристапување кон измена на Уставот и за распишување на референдум се смета за покрената ако најмалку 150.000 граѓани со свои потписи ја поддржале иницијативата.

(2) Граѓанска иницијатива за предлагање за донесување закон се смета за покрената ако најмалку 10.000 граѓани со свои потписи ја поддржале иницијативата.

#### Член 72

Овластениот претставник на предлагачот, образецот со потписите на граѓаните за предлогот за кој е покрената иницијатива на државно ниво го предава на претседателот на Собранието во рок од три дена од денот на завршувањето со давањето на потписи.

#### Член 73

(1) Собранието без расправа донесува одлука за граѓанската иницијатива од членот 71 став (1) на овој закон.

(2) Собранието за иницијативата од членот 71 став (2) на овој закон е должно да одлучува во рок од 30 дена од денот на приемот на предлогот.

(3) Собранието за одлуката по предлогот од ставот (2) на овој член ги информира граѓаните.

(4) Информирањето на граѓаните се врши преку средствата за јавно информирање.

### **2. Граѓанска иницијатива на локално ниво**

#### Член 74

(1) Граѓанската иницијатива на локално ниво се покренува пред советот на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје.

(2) Граѓанската иницијатива на локално ниво се спроведува преку давање на потписи на граѓаните за прашања од членот 3 став (3) на овој закон.

(3) Граѓанска иницијатива на локално ниво не може да се покрене за финансиски и кадровски прашања.

#### Член 75

(1) Граѓанска иницијатива на локално ниво се покренува на предлог на 100 граѓани.

(2) Предлогот за покренување граѓанска иницијатива на локално ниво се доставува до претседателот на советот.

(3) Предлогот за покренување граѓанска иницијатива на локално ниво треба да биде поднесен од овластен предлагач и да се однесува на прашање за кое е надлежен да одлучува советот на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје.

(4) Овластен предлагач, во смисла на ставот (3) од овој член, е првиот потписник на предлогот за покренување на граѓанска иницијатива.

#### Член 76

(1) Претседателот на советот по добивањето на предлогот за граѓанска иницијатива во рок од три дена ќе испита дали предлогот е поднесен од овластен предлагач и дали се однесува за прашања за кои е надлежен да одлучува советот.

(2) Кога претседателот на советот ќе утврди дека иницијативата е во согласност со членот 75 став (3) од овој закон, во рок од три дена за тоа ќе го извести овластениот предлагач.

(3) Кога претседателот на советот ќе утврди дека иницијативата е неуредна, прашањето во врска со иницијативата ќе го стави на дневен ред на првата наредната седница на советот, но не подоцна од 15 дена од денот на утврдувањето на неуредноста на иницијативата.

(4) Советот со заклучок утврдува дали иницијативата е уредна.

(5) Претседателот на советот го известува овластениот предлагач за заклучокот на советот во рок од три дена од денот на неговото донесување.

#### Член 77

(1) Предлагачот е должен граѓанската иницијатива на локално ниво за која е поднесен предлогот да ја спроведе во рок од еден месец од денот на добивањето на известувањето за нејзината уредност.

(2) Ако во рокот од ставот (1) на овој член не се спроведе граѓанската иницијатива на локално ниво за која е поднесен предлогот, се смета дека иницијатива не е покрената.

#### Член 78

Потписите на граѓаните за граѓанската иницијатива на локално ниво се даваат пред органот на државната управа надлежен за евиденција на избирачкото право и на начин определен со членот 70 од овој закон.

#### Член 79

Граѓанската иницијатива на локално ниво се смета за покрената ако најмалку 10% од граѓаните запишани во изводот од Избирачкиот список за општината, градот Скопје и општините во градот Скопје со свои потписи ја поддржале иницијативата.

#### Член 80

Овластениот претставник на предлагачот, образецот со потписите на граѓаните за предлогот за кој е покрената иницијатива на локално ниво го предава на претседателот на советот, во рок од три дена од денот на завршувањето со давањето на потписите.

#### Член 81

(1) Советот е должен да одлучува во рок од 30 дена по приемот на предлогот.

(2) Советот за одлуката по предлогот ги информира граѓаните.

(3) Информирањето на граѓаните се врши преку средствата за јавно информирање на начин утврден со статутот.

### VIII СОБИР НА ГРАЃАНИ ВО ОПШТИНАТА

#### Член 82

(1) Собирот на граѓани се свикнува заради изјаснување на граѓаните за одделни прашања од значење за месната самоуправа и заради покренување на иницијативи за решавање на прашања од локално значење.

(2) На собирот на граѓани граѓаните разгледуваат прашања, заземаат ставови и изготвуваат предлози за прашања од непосредно и секојдневно значење за животот и работата на граѓаните од подрачјето на општината, односно месната самоуправа.

#### Член 83

На собирот на граѓани право да одлучуваат имаат граѓаните со живеалиште на подрачјето на кое се организира собирот.

#### Член 84

(1) Собир на граѓани може да се свика за подрачјето на целата општина или за подрачјето на месната самоуправа на која се однесува прашањето.

(2) Собирот на граѓани го свикнува градоначалникот на општината, градот Скопје и општините во градот Скопје (во натамошниот текст: градоначалникот) по сопствена иницијатива, на барање на советот или на барање од најмалку 10% од граѓаните запишани во изводот од избирачкиот список за општината, градот Скопје и општините во градот Скопје, односно на месната самоуправа за која е свикан собирот.

#### Член 85

(1) Барањето за свикнување собир на граѓани содржи потписи на граѓаните кои се запишани во изводот од избирачкиот список за подрачјето за кое се свикнува собирот.

(2) Барањето за свикнување собир на граѓани се поднесува до градоначалникот.

(3) Градоначалникот е должен во рок од 30 дена по приемот на барањето да го свика собирот на граѓани.

#### Член 86

(1) За свикнување собир на граѓани градоначалникот донесува одлука.

(2) Информирањето на граѓаните за собирот на граѓани се врши преку средствата за јавно информирање на начин утврден со статутот на општината, градот Скопје и општините во градот Скопје.

#### Член 87

(1) На собирот на граѓани одлучуваат граѓаните со избирачко право.

(2) Собирот на граѓани го води градоначалникот или лице од општинската администрација, односно од администрацијата на градот Скопје кое тој ќе го овласти.

(3) За прашањето за кое се расправа на собирот на граѓани известува градоначалникот, а по потреба и претставници на општинската администрација и администрацијата на градот Скопје.

(4) Со статутот на општината, градот Скопје и општините во градот Скопје поблиску се уредува одржувањето на собирот на граѓани.

#### Член 88

(1) Собирот на граѓани може да усвои заклучоци за работата на органите на општината, градот Скопје и општините во градот Скопје.

(2) Собирот на граѓани заклучоците ги усвојува со мнозинство гласови од присутните граѓани на собирот.

#### Член 89

Органите на општината, градот Скопје и општините во градот Скопје се должни во рок од 90 дена од денот на одржувањето на собирот, заклучоците да ги разгледаат и за своите решенија да ги информираат граѓаните преку средствата за јавно информирање на начин утврден со статутот на општината, градот Скопје и општините во градот Скопје.

### IX ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

#### Член 90

Постапките за референдум и други облици на непосредно изјаснување кои се започнати и кои на денот на влегувањето во сила на овој закон не се завршени, ќе завршат според одредбите на овој закон.

#### Член 91

Општините, градот Скопје и општините во градот Скопје ќе ги усогласат одредбите од статутите на општините, градот Скопје и општините во градот Скопје со одредбите на овој закон во рок од три месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон.

#### Член 92

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престанува да важи Законот за општите начела на референдумот и за другите облици на одлучување со лично изјаснување ("Службен весник на СРМ" број 19/79), Законот за постапката за собирање потписи на избирачи за предлагање за донесување закон, за распишување на референдум и за поднесување предлог за пристапување кон измена на Уставот на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" број 16/96) и Законот за референдум и граѓанска иницијатива ("Службен весник на Република Македонија" број 24/98).

#### Член 93

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".